Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Σήμερα είμαστε μάρτυρες των μαρτυρίων των χριστιανών της Μέσης Ανατολής

Την ανταποκρίτρια του τηλεοπτικού σταθμού «Ρωσία 24» κα. Αναστασία Ποπώβα, φιλοξένησε στις 9 Μαρτίου 2013 στην εκπομπή «Εκκλησία και κόσμος» την οποία παρουσιάζει στον ίδιο σταθμό ο Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας, Πρόεδρος του ΤΕΕΣ.

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Αγαπητοί αδελφοί και αδελφές, χαίρετε. Παρακολουθείτε την εκπομπή «Εκκλησία και κόσμος». Σήμερα θα μιλήσουμε για την κατάσταση στη Συρία και τη Μέση Ανατολή. Φιλοξενούμε την ανταποκρίτρια του τηλεοπτικού σταθμού «Ρωσία 24» κα Αναστασία Ποπώβα.

Α. Ποπώβα: Σεβασμιώτατε, χαίρετε. Έχετε επισκεφθεί τη Συρία πολλές φορές και μάλιστα σχετικά πρόσφατα. Ποια είναι η κατάσταση των χριστιανών στη χώρα;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Δυστυχώς η κατάσταση στην οποία ευρίσκεται η χριστιανική κοινότητα στη Συρία είναι εξαιρετικά κρίσιμη. Ο σκοπός των ακραίων ισλαμιστικών δυνάμεων, οι οποίες αγωνίζονται για την εξουσία τώρα, είναι η πλήρη εξολόθρευση των χριστιανών και ο πλήρης εκτοπισμός του χριστιανισμού από την περιοχή. Εκεί, όπου οι ριζοσπάστες ανέρχονται στην εξουσία, αυτοί είτε προβαίνουν σε φυσική εξόντωση των χριστιανών, είτε τους διώχνουν από τις εστίες τους και τελικά ευρίσκονται εκτός Συρίας ή μέσα στην πατρίδα τους πλέον ως πρόσφυγες. Αυτή είναι η τραγική κατάσταση, η οποία επικρατεί τώρα στη Συρία και αντικατοπτρίζει τις σημερινές θλιβερές εξελίξεις στις υπόλοιπες χώρες της Μέσης Ανατολής και σε μια σειρά άλλων χωρών.

Α. Ποπώβα: Μα διατί καταστρέφουν τους Ναούς, ποια είναι η αφετηρία αυτού του μίσους απέναντι στους χριστιανούς;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Το γεγονός είναι ότι την εξουσία την επιδιώκουν οι συμμορίτες και τρομοκράτες. Φρονώ ότι χωρίς την ενίσχυση από εξωτερικό ποτέ δε θα σημείωναν τέτοιες επιτυχίες. Δυστυχώς υπάρχουν στη Δύση ορισμένες πολιτικές δυνάμεις, οι οποίες για κάποιο λόγο αποφάσισαν να τους ενισχύουν οικονομικά. Τους στηρίζουν και ορισμένες πολιτικές δυνάμεις στις χώρες της Αραβικής χερσονήσου, δηλαδεί ολοφάνερη είναι η έξωθεν επιρροή. Βεβαίως και στη Συρία υπάρχει κάποια δυσαρέσκεια για το πολιτικό καθεστώς, υπάρχει αντιπολίτευση, αλλά εκείνοι, οι οποίοι δολοφονούν, προβαίνουν σε πογκρόμ, εξοντώνουν τους χριστιανούς, τους αλεβίτες μουσουλμάνους, δεν αντλούν την έμπνευσή τους από θρησκευτικά ιδεώδη. Πρόκειται για

συμμορίτες, οι οποίοι προσπαθούν να ανέλθουν στην εξουσία εξοπλισμένοι όντες για λογαριασμό των ξένων δυνάμεων.

Α. Ποπώβα: Συναντάμε πολλές περιπτώσεις να συμπροσεύχονται οι μουσουλμάνοι και οι χριστιανοί σε ένα Ναό ή ένα τέμενος, όταν οι στρατιώτες μοσουλμάνοι εισέρχονται μέσα. Είναι κάτι χαρακτηριστκό της Συρίας ή μήπως γίνεται και αλλού;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Πιστεύω ότι αυτό οφείλεται στον πόλεμο, κατά τη διάρκεια του οποίου οι πιστοί δεν έχουν πλέον τους δικούς τους ευκτήριους οίκους. Ο πόλεμος κάνει τους όλους να υποφέρουν: και τους χριστιανούς και τους μουσουλμάνους. Πίσω από τον πόλεμο αυτό δεν είναι το παραδοσιακό Ισλάμ, όχι αυτό το ήπιο Ισλάμ, το οποίο διακυρήσσει ανεξιθρησκεία και ειρηνοφιλία. Πίσω από αυτές τις εξελίξεις κρύβονται οι ριζοσπαστικές φονταμενταλιστικές δυνάμεις με τις οποίες, όπως δηλώνουν πάντα οι ίδιοι, δεν έχουν τίποτε κοινό οι ηγέτες του παραδοσιακού Ισλάμ. Από τους φιλοξενούμενους στην εκπομπή μου ήταν ένας μουφτής, ο οποίος δήλωσε ότι οι τρομοκράτες υπηρετούν τον Σατανά, και όχι τον Θεό. Αυτά ήταν ακριβώς τα σκληρά λόγια με τα οποία τους περιέγραψε!

Εκείνο το οποίο βλέπουμε σήμερα να συμβαίνει στη Μέση Ανατολή είναι η τραγωδία του ιστορικού χριστιανισμού, διότι απειλείται η ίδια η παρουσία της παλαίφατης Εκκλησίας της Αντιοχείας. Προ ολίγων ημερών ενθρονίσθηκε ο νέος Πατριάρχης Αντιοχείας. Η ενθρόνιση πραγματοποιήθηκε πρώτα στη Δαμασκό και αργότερα σαν σε συνέχεια στη Βηρυτό. Μόνο στη Βηρυτό κατάφεραν να προσέλθουν οι προσκεκλημένοι των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών, διότι στην εμπόλεμη Συρία ήταν αδύνατο να έρθουν.

Α. Ποπώβα: Πολλοί είναι εκείνοι, οι οποίο ρωτούν, διατί έλειπαν από τη Δαμασκό οι εκπρόσωποι της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Ήμασταν πρόθυμοι να μεταβούμε, αλλά μας ενημέρωσαν ότι εκείνη τη στιγμή ήταν αδύνατη η πτήση προς Συρία, διότι κανείς δεν αναλάμβανε την ασφάλεια των ξένων προσκεκλημέμων και γι΄αυτό όλες οι πανηγυρικές εκδηλώσεις με συμμετοχή των ξένων προσκεκλημένων μεταφέρθηκαν στη Βηρυτό. Οι αρχιερείς της Εκκλησίας της Αντιοχείας, όσοι υπηρετούν στο Λίβανο και ακόμα περισσότερα στη Συρία, είναι πολύ στενοχωρημένοι για την κατάσταση. Πολλοί εξ αυτών έχασαν τους Ναούς και το ποίμνιό τους. Είναι αβέβαιοι για το μέλλον τους. Αρκετοί από τους χριστιανικούς ηγέτες της περιοχής, δηλαδή της Συρίας και του Λιβάνου, μου εκμυστηρεύθηκαν ότι η μόνη ελπίδα τους είναι η Ρωσία, διότι είναι η μόνη χώρα που καλεί στην ειρηνική διευθέτηση της συγκρούσεως.

Α. Ποπώβα: Έχετε προσωπική γνωριμία με το νέο Πατριάρχη Αντιοχείας;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Μάλιστα, γνωριζώμαστε, αλλά ήξερα και τον προκάτοχό του.

Α. Ποπώβα: Τι άνθρωποι είναι αυτοί;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Ο μακαριστός Πατριάρχης Αντιοχείας Ιγνάτιος Δ΄ ήταν από τους γηραιότερους Ορθοδόξους Ιεράρχες. Εκοιμήθη σε ηλικία 92 ετών μετά από μια εξαιρετικά μακρόχρονη Πατριαρχία 33 ετών. Ο Πατριάρχης Ιγνάτιος ίδρυσε το Πανεπιστήμιο Μπαλαμάντ, το οποίο είναι τώρα το μεγαλύτερο θεολογικό και μοναχικό κέντρο στο Λίβανο. Είχε διαύγεια νοός μέχρι και τις τελευταίες ημέρες της ζωής του. Κατά την επίσκεψη του Αγιωτάτου Πατριάρχου Κυρίλλου στη Συρία και το Λίβανο στο τέλος 2011 ο κ. Κύριλλος είχε τη δυνατότητα συναναστροφής και επικοινωνίας με τον Πατριάρχη Ιγνάτιο. Μετά την κοίμησή του εξελεγη νέος Προκαθήμενος ο Πατριάρχης Ιωάννης, ο οποίος επί χρόνια υπηρέτησε στη Δυτική Ευρώπη στο Παρίσι. Είναι προχωρημένος στην πνευματική ζωή και όντως άνθρωπος προσευχής. Εκάρη μοναχός στο Άγιον Όρος. Κάτω από τα ράσα του φοράει το μοναχικό σχήμα. Έχω πολύ καλή εντύπωση από την επαφή μαζί του. Συμπονούμε πολύ την Εκκλησία της Αντιοχείας, προσπαθούμε να τη βοηθήσουμε, συγκεντρώνουμε πόρους. Ταυτόχρονα αντιλαμβανόμαστε ότι εκείνη η ανθρωπιστική βοήθεια την οποία παρέχει η Ρωσία και η Εκκλησία μας είναι αδύνατο να ανταποκριθεί στο μέγεθος της ανθρωπιστικής τραγωδίας την οποία ζει τώρα η Συρία και η οποία εν συνεχείᾳ μπορεί να επεκταθεί και στο Λίβανο.

Α. Ποπώβα: Είναι όντως πολύ περίπλοκη η κατάσταση. Επικοινωνήσαμε με τους ακραίους ισλαμιστές στη Συρία και τους ρωτούσαμε σχετικά με το, τι ήθελαν τελικά. Ένα από τα σημεία του προγράμματός τους είναι να διώξουν όλους τους χριστιανούς να πάνε στη Βηρυτό ή να τους θάψουν όλους. Έχουν που να φύγουν οι χριστινοί;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Έχουν, εάν προλαβαίνουν. Και όμως δε μπορούμε να ξεχάσουμε ότι η Μέση Ανατολή είναι εκείνη η περιοχή, όπου εμφανίσθηκε και εξελίχθηκε ο χριστιανισμός. Εκεί είναι, όπου υπάρχουν οι παλαίφατες χριστιανικές Εκκλησίες. Μεχρί προσφάτως οι χριστιανοί έστω και ως μειονότητα απολάμβαναν μια σχετική ασφάλεια και ζούσαν σε λίγο πολύ σταθερό περιβάλλον. Σε 10% περίπου του συνολικού πληθυσμού ανέρχονταν οι χριστιανοί στη Συρία και μάλιστα οι περισσότεροι εξ αυτών ήταν Ορθόδοξοι. Στο Λίβανο οι Ορθόδοξοι χριστιανοί είναι περίπου 30%. Αλλά σήμερα δεν νιώθουν ασφάλεια οι χριστιανοί σ΄αυτές τις χώρες. Αρκετοί ομολογούν ότι δεν έχουν το μέλλον, ότι εκτοπίζονται συνειδητώς από την περιοχή, όπου οι χριστιανοί ζούσαν επί αιώνες. Και μάλιστα αυτό γίνεται με την ανοχή και ακόμα την υποστήριξη των δυτικών δυνάμεων.

Επί του θέματος των διώξεων σε βάρος των χριστιανών στο σύγχρονο κόσμο και ιδιαίτερα στη

Μέση Ανατολή τοποθετήθηκα επανειλημμένως και μίλησα επ΄αυτού στο ΟΗΕ και σε άλλα πολλά διεθνή φόρα. Και κάθε φορά μετά το πέρας της ομιλίας μου παρατηρούσα την σιωπηλή αποδοκιμασία. Κανείς δεν διέψευδε τίποτε, αλλά κανείς δεν ήθελε και να το ακούσει, διότι η διατήρηση της χριστιανικής παρουσίας στην εν λόγω περιοχή πιθανώς δεν είναι μέσα στα σχέδια των δυνάμεων, που παρέχουν τώρα υποστήριξη στη λεγόμενη αντιπολίτευση. Είναι πραγματική τραγωδία για μας ως χριστιανούς.

Α. Ποπώβα: Πολλοί χριστιανοί παραμένουν και δε φεύγουν πουθενά. Ποια είναι η αιτία αυτής της επιλογής: μήπως πρόκειται για μια ιδιαίτερη εσωτερική δύναμη ή πίστη στο ότι όλα θα τελειώσουν καλά;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Φρονώ ότι είναι και η εσωτερική δύναμη και η πίστη στην αίσια έκβαση, αλλά επίσης και η επιθυμία των ανθρώπων να μείνουν όπου ζούσαν όλη τους τη ζωή και να προστατεύσουν τα ιερά και τα όσιά τους. Άλλωστε με την αποχώρηση των ανθρώπων καταστρέφονται και τα ιερά τους.

Έχετε πάει πολλές φορές στη Συρία. Παρακολουθούσαμε τα ρεπορτάζ σας. Είσθε από των ολίγων γυναικών παρασημοφορημένων με το μετάλλιο Ανδρείας. Συνήθως με το μετάλλιο αυτό παρασημοφορούνται οι στρατιώτες που έκαναν κανένα ανδραγάθημα. Και εσείς κάνατε ανδραγάθημα παραμένοντας στη σημερινή εμπόλεμη Συρία. Δεν φοβόσασταν το θάνατο, ούτε τις σφαίρες. Ιδίοις όμμασι είδατε αυτά περί των οποίων γίνεται τώρα ο λόγος σε μια προσπάθεια να κάνουμε ακόμα και τους δυτικούς μας συναδέλφους να μας ακούσουν, μα δε θέλουν.

Α. Ποπώβα: Στη Συρία ζει μια πολυπληθής Ρωσική κοινότητα. Και αυτοί οι άνθρωποι δεν φεύγουν πουθενά. Ο εκπρόσωπος της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας Αρχιμανδρίτης Αλέξανδρος αναχώρησε από τη Δαμασκό για λόγους ασφαλείας ακόμα τον περασμένο Απρίλιο. Που να βρουν την παρηγοριά οι Ρώσοι;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Αυτή τη στιγμή ψάχνουμε να βρούμε αντικαταστάτη του, διότι κρίνουμε ότι εκπρόσωπος της Εκκλησίας πρέπει να μένει στη θέση του. Πιστεύω ότι το ζήτημα αυτό θα λύσουμε σύντομα, αλλά είναι βέβαιο το γεγονός, οτι για τους Ορθοδόξους χριστιανούς κάθε εθνικότητας που μένουν στη Συρία όντως έχουν έλθει εξαιρετικά χαλεπές εποχές. Πάντα μιλάμε στους Ρώσους πιστούς μας να εκκλησιάζονται σε ελληνικούς ή άλλους Ναούς που ανήκουν στη δικαιοδοσία μιας τοπικής Ορθοδόξου Εκκλησίας σε περίπτωση όταν οι Ρωσικοί Ναοί δεν υπάρχουν. Και τώρα οι πιστοί μας εκκλησιάζονται σε Ναούς της Εκκλησίας της Αντιοχείας. Βεβαίως είναι ανώμαλη η κατάσταση όταν ο εκπρόσωπος της Εκκλησίας εγκαταλείπει τη θέση του. Άλλωστε ο Ρώσος Πρέσβης μένει στη Δαμασκό καθώς και το διπλωματικό σώμα και οι δημοσιογράφοι όπως εσείς. Θα ασχοληθούμε με την επίλυση του προβλήματος στο αμέσως προσεχές διάστημα.

Α. Ποπώβα: Διώχνουν τους χριστιανούς, καταστρέφουν τους Ναούς. Κατά τη γνώμη Σας ποιο είναι το μέλλον της Συρίας;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Θέλω πολύ να ελπίσω, και αυτή είναι η προσευχή μας, ότι θα μείνει ο χριστιανισμός στην ως άνω περιοχή, θα παύσει η αιματοχυσία, θα επικρατήσει η κοινή λογική και όσοι χριστιανοί έχουν ήδη εγκαταλείψει το μέρος θα έχουν τη δυνατότητα να επανέλθουν στις πόλεις τους, στις οικίες τους, στους Ναούς τους και στα ιερά και τα όσιά τους. Όμως για να γίνει αυτό πραγματικότητα είναι ανάγκη να συντονισθούν οι προσπάθειες τόσο εκκλησιαστικών όσο και πολιτικών ηγετών. Δυστυχώς σήμερα μόνο η Ρωσία αγωνίζεται για την ειρηνική διευθέτηση στη Συρία. Αυτός είναι ο έντονος προβληματισμός μας και αυτή είναι η μεγάλη μας ανησυχία.

Α. Ποπώβα: Πρέπει να δεχθείτε ότι είναι μια ιδιαίτερη χώρα η Συρία. Παλαιότερα δεν υπήρχε τέτοια διάκριση μεταξύ των θρησκειών. Κανείς δεν ξεχώριζε τους χριστιανούς και μουσουλμάνους. Κανείς δε ρωτούσε σε ποια θρησκεία ανήκεις. Διατί στα καλά καθούμενα κατέρρευσαν τα πάντα;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Φρονώ ότι δεν κατέρρευσαν τα πάντα. Η κατάσταση αποσταθεροποιήθηκε συνειδητώς από εξωτερικές δυνάμεις. Δεν είναι από εσωτερική αιτία αυτή η σύγκρουση. Άλλο είναι να υπάρχει αντιπολίτευση, να διεξάγεται ο πολιτικός αγώνας, και άλλο είναι κατά τον αγώνα αυτό να χρησιμοποιείται η βία και χύνεται αίμα. Δεν πρέπει να γίνει έτσι! Και όμως αυτό ακριβώς γίνεται τώρα. Πρόκειται πράγματι για ανομία. Την εξουσία επιζητούν άνθρωποι, οι οποίοι δεν έχουν ούτε φόβο Θεού, αλλά ούτε και φιλότιμο. Δυστυχώς τους υποστηρίζουν από εξωτερικό. Είναι πλέον το παρελθόν αυτή η εικόνα μιας ειρηνικής ζωής, την οποία απολαμβάναμε ερχόμενοι στη Συρία μόλις προ ολίγων ετών. Ακόμα το Νοέμβριο 2011 όταν ο Αγιώτατος Πατριάρχης Κύριλλος ήρθε εκεί, αν και ήδη άρχισαν κάπου οι πολεμικές ενέργειες, στη Δαμασκό, π.χ. είδαμε τους Ορθοδόξους, τους μουσουλμάνους και εκπροσώπους άλλων δογμάτων να συνυπάρχουν ειρηνικά μεταξύ τους. Ο καθένος είχε το Ναό του, κάποιος είχε ολόκληρες συνοικίες, οδούς και όλοι συνυπήρχαν ειρηνικά. Τώρα δεν υπάρχει πλέον αυτή η κατάσταση. Μακάρι να επανέλθει.

Α. Ποπώβα: Τι αναμένει τους χριστιανούς σε περίπτωση ανόδου στην εξουσία των «αδελφών μουσουλμάνων», όπως στην Αίγυπτο, ή ενός άλλου ακραίου κόμματος; Τι γίνεται σήμερα με του Κόπτες στην Αίγυπτο;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Στην Αίγυπτο η κατάσταση είναι αρκετά περίπλοκη. Αυτό αφορά και την Κοπτική Εκκλησία, και τους Κοπτικούς πληθυσμούς. Γίνεται η μαζική έξοδος του χριστιανικού πληθυσμού από τη χώρα αυτή.

Α. Ποπώβα: Προς τα πού;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Προς διάφορες χώρες. Κυρίως προς τη Δύση. Οι μεν παίρνουν δρόμο για την Αμερική, οι δέ για τη Δυτική Ευρώπη. Φοβούνται οι άνθρωποι για το μέλλον τους, για το μέλλον των παιδιών τους. Ενώ οι Κόπτες στην Αίγυπτο είναι ιθαγενείς κάτοικοι. Η ίδια η λέξη «Κόπτης» σημαίνει «Αιγύπτιος». Άλλο είναι ότι για λόγους δημογραφικούς ευρίσκονται τώρα σε μειοψηφία, ωστόσο έχουν πλήρες δικαίωμα να υπάρχουν. Έχουν δικαίωμα να διατηρούν τα ιερά τους και την πίστη τους. Αυτό το δικαίωμα προσπαθούν να τους στερήσουν. Δυστυχώς το αυτό σενάριο τίθεται σε εφαρμογή σε μια σειρά χωρών της Μέσης Ανατολής. Προ μιας δεκαετίας στο Ιράκ ζούσαν 1.5 εκ. χριστιανοί, ενώ τώρα έμειναν 150 χιλ., δηλαδή οι περισσότεροι χριστιανοί είται εξολοθρεύθηκαν είτε αναγκάστηκάν να φύγουν από τη χώρα. Παρακολουθούμε τη μαζική έξοδο των χριστιανών από την Αίγυπτο και τη Συρία. Ελάχιστοι χριστιανοί έμειναν στη Λιβύη. Αυτός ο κατάλογος μπορεί να συνεχισθεί.

Α. Ποπώβα: Πώς οι χριστιανοί να προστατεύσουν τον εαυτό τους; Φέρεται ότι στη Δαμασκό δημιουργούνται χριστιανικά αποσπάσματα αυτοάμυνας.

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Φρονώ ότι σε συνθήκες πολέμου είναι εφικτή κάθε αντίσταση, αλλά η κυρίως δύναμη των χριστιανών πάντα ήταν η προσευχή και η ομολογία πίστεως. Χριστιανός είναι ένας άνθρωπος ο οποίος είναι πρόθυμος να υποφέρει για την πίστη του και εάν είναι ανάγκη ακόμα και να πεθάνει. Σήμερα είμαστε μάρτυρες των μαρτυρίων των χριστιανών της Μέσης Ανατολής. Οι ανθρώποι αρνούνται να φύγουν, αρνούνται να εγκαταλείπουν τους Ναούς τους. Οι ιερείς μένουν στον τόπο τους και πέφτουν θύματα αυτού του πολέμου, αλλά γίνονται μάρτυρες, διότι αυτούς τους ανθρώπους θεωρεί ήρωες η Εκκλησία και όχι εκείνους, οι οποίοι φεύγουν, εγκαταλείποντας τη θέση τους.

Α. Ποπώβα: Είδαμε τους κατεστραμμένους Ναούς. Σε πολλούς από αυτούς φιλοξενούνταν τιμία λείψανα και παλαιές εικόνες. Τι γίνεται με όλα αυτά; Υπάρχει κάποιος κατάλογος; Κρατάει κανείς κάποιο λογαριασμό;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Βέβαια, ότι κρατάνε κάποιο λογαριασμό, αλλά με όλα αυτά που συμβαίνουν, δεν υποφέρουν μόνο οι άνθρωποι, αλλά και τα ιερά και τα όσια: οι Ναοί, τα τιμία λείψανα και οι εικόνες. Στην ουσία πρόκειτια για τη διάλυση της Εκκλησίας, η οποία γίνεται σε όλα τα μετωπα. Ο κοινός μας σκοπός να ανακόψουμε αυτή την πορεία για να βοηθήσουμε τους χριστιανούς να επανέλθουν στις εστίες τους, να αναστηλώσουν τα ιερά τους και να αποκατασταθεί η ειρήνη στην περιοχή.

Σας ευχαριστώ, Αναστασία, ότι ανταποκριθήκατε και ήλθατε στην εκπομπή. Ευχαριστώ για όσα

κάνατε ευρισκόμενη στη Συρία ενημερώνοντας τους τηλεθεατές για την εκεί θλιβερή αλήθεια.

Μια πηγή: https://mospat.ru/gr/news/52951/